

บทที่ ๒

การศึกษาความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยา

ผู้ที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยามีอยู่ไม่น้อย ผลงานของบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้วิจัยบางประการ ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงงานวิจัย ทั้งที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาไว้ในบทนี้ พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็นของผู้วิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยเหล่านั้นด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาของนักไวยากรณ์ต่างประเทศ

๑. แนวความคิดของ ชาร์ลส์ เจ. ฟิลล์มอร์ (Charles J. Fillmore)

ชาร์ลส์ เจ. ฟิลล์มอร์ ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาเอาไว้ในบทความหลายบท ในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ฟิลล์มอร์ได้เขียนบทความเรื่อง "Lexical Entries for Verbs" และ "The Case for Case" บทความทั้งสองแสดงความคิดของฟิลล์มอร์ที่ว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาที่เรียกว่าประธาน (subject) และ กรรม (object) นั้นเป็นเพียงความสัมพันธ์ในโครงสร้างผิว (surface structure) ในโครงสร้างลึก (deep structure) ประโยคจะมีความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะที่สำคัญยิ่งกว่า ลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้แสดงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวมนุษย์ว่าใครทำอะไร ใครมีประสบการณ์เรื่องใด ใครได้รับผลประโยชน์จากอะไร สิ่งนั้นเกิดที่ไหน อะไรเปลี่ยนแปลงไป อะไรเคลื่อนที่ สิ่งนั้นเริ่มต้นจากที่ไหนและสิ้นสุดลงที่ไหน ฟิลล์มอร์ เรียกลักษณะความสัมพันธ์เหล่านี้ว่า การกสัมพันธ์^๑ (Case Relationships) ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะเรียกว่า ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ (Semantic Relationships)

^๑คำว่า "การก" นี้ ปรากฏในไวยากรณ์ไทยและไวยากรณ์บาลีเหมือนกัน แต่ความหมายต่างออกไป ในหนังสือ หลักภาษาไทย ภาควากยสัมพันธ์ พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้กล่าวถึง "การก" ว่า "...คำนามทั้งหลายย่อมมีหน้าที่เป็นการกทั้ง ๕.... การกแปลว่า ผู้กระทำ หมายถึงนาม สรรพนาม หรือกริยาสภาวะมาลาที่ใช้แทนนามซึ่งทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ผู้ทำก็ดี, เป็นผู้ถูกทำก็ดี, เป็นเจ้าของหรือบอกอาการ บอกสถานที่ เป็นต้น ก็ดี เหล่านี้ท่านเรียกว่าการก..." ส่วนในหนังสือ คู่มือเรียนภาษาบาลีด้วยตนเอง พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณณณฺโณ ให้คำจำกัดความคำว่า "การก" ว่า "ได้แก่คำนามที่แปลงท้ายคำเพื่อบอกว่าคำนามนั้นทำหน้าที่อย่างไร"

ฟิลล์มอร์ ยังเสนอความคิดต่อไปว่า ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนาม กับคำกริยาสมควรจะอยู่ที่ส่วนพื้นฐาน (base component) ของไวยากรณ์ของภาษาทุก ๆ ภาษา และเห็นว่าความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาควรจะมีดังนี้^๑

๑.๑ ผู้ทำ (Agentive) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ในลักษณะผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น โดยปกติผู้ทำให้เกิดการขึ้นจะเป็นสิ่งมีชีวิต

ตัวอย่าง

จอห์น เปิดประตู

ประตูถูกจอห์น เปิด

ฟิลล์มอร์ ได้แสดงความคิดเพิ่มเติมว่า คำนามที่มีความสัมพันธ์กับคำกริยาแบบผู้ทำ (Agentive) นั้น บางครั้งก็หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หุ่นยนต์ และ ชาติ แต่ในขณะที่เขียนบทความนั้น ฟิลล์มอร์ถือว่าความสัมพันธ์แบบผู้ทำ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคำนามที่เป็นสิ่งมีชีวิต กับคำกริยา

๑.๒ เครื่องมือ (Instrumental) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ในลักษณะบ่งบอกเครื่องมือ หรือ เครื่องที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ หรือสภาพ ซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์น เปิดประตูด้วยกุญแจ

จอห์น ใช้กุญแจ เปิดประตู

๑.๓ ผู้รับสภาพ (Dative) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต กับคำกริยาในลักษณะที่ว่า คำนามได้รับการกระทบกระเทือนจากการกระทำหรือสภาพที่แสดงโดย คำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์น เชื่อว่า เขาจะชนะ

เรา เกือบกล่อมจอห์นว่า เขาจะชนะ

^๑Charles J. Fillmore, "The Case for Case," in Universals in Linguistic Theory, ed. Emmon Bach and Robert T. Harms (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1968), p. 24-25.

๑.๔ ผลลัพ์ (Factitive) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะที่เป็นผลลัพ์จากการกระทำหรือจากสภาพที่แสดงโดยคำกริยา หรือความสัมพันธ์ในลักษณะที่เข้าใจได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความหมายของคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นวาดรูป

๑.๕ สถานที่ (Locative) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะบ่งบริเวณที่เกิดเหตุการณ์ หรือการกระทำซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นเก็บรถไว้ในโรงรถ

เมืองซิดคาโกลมแรง

๑.๖ ผู้ถูก (Objective) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะผู้ทรงสภาพ หรือผู้รับสภาพ หรือได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำที่แสดงโดยคำกริยา ความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่มีความหมายเป็นกลาง (neutral case) ที่สุด

ตัวอย่าง

จอห์นเปิดประตู

ประตูเปิด

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ฟิลล์มอร์ ได้เสนอความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาขึ้นอีกชุดหนึ่ง ซึ่ง คุก (Cook) นำไปกล่าวไว้ในบทความเรื่อง "Improvements in Case Grammar"^๑ ความสัมพันธ์ที่ฟิลล์มอร์ เสนอครั้งนี้มีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกับความสัมพันธ์ที่เสนอในปี ค.ศ. ๑๙๖๔

ความสัมพันธ์ที่เหมือนกับความสัมพันธ์ที่เสนอในปี ค.ศ. ๑๙๖๔ ได้แก่

๑. ผู้ทำ (Agentive)
๒. เครื่องมือ (Instrumental)
๓. ผู้ถูก (Objective)
๔. สถานที่ (Locative)

^๑Walter A. Cook, "Improvements in Case Grammar 1970," in Languages and Linguistics : Working Papers, No.2, ed. Richard J.O'Brien (Washington, D.C. : Georgetown University Press, 1971), p.11.

ความสัมพันธ์ที่มีชื่อแตกต่างหรือเพิ่มเติมขึ้นจากปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ได้แก่

๕. ผู้มีประสบการณ์ (Experiencer) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา
ในลักษณะผู้มีความรู้สึก มีอารมณ์ มีการเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

ซูปร็อนแล้ว

๖. ผู้ร่วมกระทำ (Comitative) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา
ในลักษณะทำอาการ หรือทำให้เกิดเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา ร่วมกันกับผู้อื่น

ตัวอย่าง

จอห์นทะเลาะกับแมรี่

๗. ผู้ได้รับประโยชน์ (Benefactive) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับ
คำกริยา ในลักษณะผู้ได้รับผลแห่งการกระทำซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นให้หนังสือแก่น้องของฉัน

๘. เวลา (Time) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ในลักษณะบ่งบอก
เวลาของ เหตุการณ์ หรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นตื่นแต่เช้า

นอกจากนี้ฟิลล์มอร์ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของคำกริยาบางประเภท คือ

- คำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ เช่น ไป มา ก็จะต้องมีจุดเริ่ม และจุดหมาย
ของการเคลื่อนที่
- คำกริยาที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เช่น ชื้อ ขาย ก็จะต้องมีสภาพก่อนการ
เปลี่ยนแปลง และสภาพหลังการเปลี่ยนแปลงแล้ว
- คำกริยาที่มีช่วงระยะเวลาของการกระทำ เช่น กิน นอน ก็จะต้องมีเวลาเริ่ม
และเวลาสิ้นสุดของการกระทำ

ฟิลล์มอร์จึงได้เสนอความสัมพันธ์อีก ๒ ชนิด คือ

๙. จุดเริ่มต้น (Source) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะ
บอกจุดตั้งต้นของการกระทำซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นมาจากบ้าน

๑๐. จุดหมาย (Goal) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในลักษณะ
จุดสิ้นสุดของการกระทำ ซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นวาดรูป

จะเห็นว่าชุดความสัมพันธ์ ปี ค.ศ. ๑๙๗๐ แตกต่างกับชุดความสัมพันธ์ปี ค.ศ. ๑๙๖๘
กล่าวคือ ชุดความสัมพันธ์ปี ค.ศ. ๑๙๗๐ ไม่มีความสัมพันธ์แบบ ผู้รับสภาพ (Dative) และแบบ
ผลลัพธ์ (Factitive) แต่มีความสัมพันธ์แบบ ผู้มีประสบการณ์ (Experiencer) และ
จุดหมาย (Goal) เนื่องจากในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ พิลล์มอร์แยกความสัมพันธ์ที่เดิมเรียกว่า (Dative)
เป็นความสัมพันธ์ ๒ ชนิด เรียกชื่อใหม่ว่า ผู้มีประสบการณ์ และจุดหมาย และกำหนดให้ความสัมพันธ์
แบบผลของกริยา (Factitive) รวมอยู่ใน จุดหมาย ด้วย นอกจากนี้ยัง เสนอความสัมพันธ์แบบ
จุดเริ่มต้น (Source) ให้เป็นคู่กับ จุดหมาย (Goal) และเสนอความสัมพันธ์อีก ๓ แบบ คือ
ผู้ร่วมกระทำ (Comitative) ผู้ได้รับประโยชน์ (Benefactive) และ เวลา (Time)

๒. แนวความคิดของ กรูเบอร์ (Gruber) กรูเบอร์ได้เสนอความคิดของเขาใน
วิทยานิพนธ์ชื่อ "Studies in Lexical Relations" ต่อมาผู้มีนำความคิดของเขาส่วนหนึ่ง
มาแสดงไว้ในหนังสือ Semantic Interpretation in Generative Grammar^๑ กรูเบอร์
เห็นว่าความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relations) เช่น ประธาน หรือ กรรม
ไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ทางความหมาย (semantic relations) กรูเบอร์ได้ยกตัวอย่าง
ประโยคคู่หนึ่ง คือ

- ก. ประตูเปิด
- ข. ชาลีเปิดประตู

กรูเบอร์ชี้ให้เห็นว่า คำว่า ประตู ในประโยค ก และประโยค ข นั้น มีหน้าที่
ทางความหมาย (semantic function) เหมือนกัน แม้ว่า ประตู จะมีความสัมพันธ์ทาง
ไวยากรณ์เป็นประธานในประโยค ก และเป็น กรรม ในประโยค ข เมื่อเป็นเช่นนี้ กรูเบอร์จึง
ได้เสนอความสัมพันธ์แบบหนึ่ง เรียกว่าความสัมพันธ์แบบผู้ถูกกระทบ (theme) ในทุก ๆ
ประโยคจะมีนามวลี ซึ่งทำหน้าที่เป็น ผู้ถูกกระทบ

^๑Ray S. Jackendoff, Semantic Interpretation in Generative Grammar, (Cambridge : The MIT Press, 1972), pp. 25-46.

๒.๑ ผู้ถูกกระทบ (theme)

กรูเบอร์ เสนอว่า ผู้ถูกกระทบจะปรากฏในกรณีต่อไปนี้

๒.๑.๑ ในประโยคที่มีคำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ นามวลีที่ถูกเคลื่อนที่ไป
ในประโยคดังกล่าว จะเป็นผู้ถูกกระทบ

ตัวอย่าง

- ก. ก้อนหิน เคลื่อนที่ไป
- ข. จอห์นกลิ้งก้อนหินจากกองหินไปบ้าน
- ค. บิลผลักก้อนหินลงหลุม

ก้อนหิน ในประโยคตัวอย่างทั้งสามนี้ เป็นผู้ถูกกระทบ จะเห็นว่า
ผู้ถูกกระทบเป็นได้ทั้ง ประธาน (subject) และกรรมตรง
(direct object)

นอกจากคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่มองเห็นได้ดังกริยาในประโยคตัวอย่าง
ข้างต้นแล้ว คำกริยาบางคำก็แสดงการเคลื่อนที่ที่มองเห็นอาการไม่ได้ นามวลีที่ถูกทำให้เคลื่อนที่
ในลักษณะดังกล่าวก็ยังคงถือเป็นผู้ถูกกระทบ

ตัวอย่าง

- ง. แอร์รี่ให้หนังสือไป
- จ. วิลได้รับมรดก ๑ ล้านดอลล่าร์
- ฉ. ซาลีซื้อตะเกียงจากแมกซ์
- ช. เดฟอธิบายข้อพิสูจน์แก่เด็กนักเรียน

จะเห็นว่า หนังสือ มรดก ตะเกียง ข้อพิสูจน์ ในประโยคตัวอย่างแต่ละประโยค
ได้ถูกเปลี่ยนเจ้าของ หรือ ถูกถ่ายทอด แม้ว่าจะมิใช่การเคลื่อนที่ที่มองเห็นอาการได้ ก็ถือว่าเป็น
ผู้ถูกกระทบ ด้วย

๒.๑.๒ ในประโยคที่มีคำกริยาที่บ่งสถานที่ นามวลีที่ถูกบ่งสถานที่ในประโยค
ดังกล่าวจะเป็น ผู้ถูกกระทบ

ตัวอย่าง

- ก. เฮอร์แมน เก็บหนังสือไว้บนชั้น
- ข. หนังสือเล่มนี้ เป็นของ เฮอร์แมน
- ค. แมกซ์เป็น เจ้าของหนังสือ
- ง. แมกซ์รู้คำตอบแล้ว

จะเห็นว่า หนังสือ ในประโยค ก เป็นผู้ถูกกระทบ เพราะเป็นคำนามที่ถูกบ่งสถานที่ว่า อยู่บนชั้น หนังสือ ในประโยค ข และ ค ก็เป็นผู้ถูกกระทบ เพราะเป็นคำนามที่ถูกบ่งว่าอยู่ที่ใด ใครเป็นเจ้าของ

ส่วนคำตอบในประโยคตัวอย่าง ง ก็เป็นผู้ถูกกระทบ เพราะเป็นคำที่ถูกบ่งสถานที่ที่เป็นนามธรรม (Abstract Location)

นอกจากความสัมพันธ์แบบผู้ถูกกระทบแล้ว กรู เบอร์ยัง เสนอความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนามกับกริยาอีก ๔ แบบ คือ

๒.๒ สถานที่ (Location) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีกับคำกริยาที่บ่งสถานที่ มักมีคำบุพบทปรากฏอยู่ในประโยคด้วย

ตัวอย่าง

ก. จอห์นอยู่ในห้อง

ข. จอห์นอยู่ในอารมณโกรธ

๒.๓ แหล่งเดิม (Source)

๒.๔ จุดหมาย (Goal)

แหล่งเดิมและจุดหมาย ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่แสดงจุดของการเคลื่อนที่หรือการเปลี่ยนเจ้าของ กับคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่ มักมีคำบุพบทปรากฏอยู่ในประโยคดังกล่าวด้วย

ตัวอย่าง

ก. จอห์นลี้ภัยจากกองหินไปบ้าน

ข. ซาลี่ซื้อตะเกียงจากแมกซ์

กองหิน และ แมกซ์ เป็นแหล่งเดิม

ค. บิลผลักก้อนหินลงหลุม

ง. เดฟอธิบายข้อพิสูจน์แก่เด็กนักเรียน

หลุม และ เด็กนักเรียน เป็นจุดหมาย

๒.๕ ผู้ทำ (Agent) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่มีความตั้งใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กับคำกริยา นามวลีดังกล่าวจะต้อง เป็นสิ่งมีชีวิต เท่านั้น

ตัวอย่าง

จอห์นลี้ภัยก้อนหินจากกองหินไปบ้าน

โดยทั่วไปแล้ว ประธานของประโยคจะเป็นผู้ทำ (Agent) แต่ในบางกรณี
ประธานก็อาจแสดงลักษณะความสัมพันธ์อย่างอื่นกับคำกริยา

ตัวอย่าง

ก้อนหิน เคลื่อนที่ไป

ประโยคนี้ไม่มี ผู้ทำ ก้อนหินซึ่งเป็นประธานของประโยคมีความสัมพันธ์กับคำกริยา
แบบ ผู้ถูกกระทบ

แต่ถ้าเปลี่ยนคำนามก้อนหิน เป็น จอห์น

ตัวอย่าง

จอห์น เคลื่อนตัวไป

จอห์นซึ่งเป็นประธานของประโยค จะเป็นทั้งผู้ทำ และผู้ถูกกระทบ

บางประโยค ประธานอาจเป็นทั้ง ผู้ทำ และจุดหมาย

ตัวอย่าง

ชาลี ชี้อะเทียงจากแมกซ์

๓. แนวความคิดของ วอลเลซ แอล เชฟ (Wallace L. Chafe)

เชฟ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาไว้ใน
หนังสือ Meaning and the structure of Language^๑ เขาแบ่งกริยาออกเป็นประเภท
ต่าง ๆ^๒ ตามลักษณะเฉพาะทางความหมาย (semantic feature) แล้วพิจารณาว่า กริยา

^๑Wallace L. Chafe, Meaning and the Structure of Language,
(Chicago : The University of Chicago Press), 1970.

^๒เชฟ แบ่งกริยาเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑. กริยาแสดงสภาพ (State) เช่น ดินดี
๒. กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง (Process) เช่น กระจกแตก
๓. กริยาแสดงอาการ (Action) เช่น แหย่เรียดหัวเราะ
๔. กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง (Action-process) เช่น
ความร้อนละลายน้ำตาล
๕. กริยาแสดงสภาวะรอบตัว (Ambient) เช่น สายแล้ว

แต่ละประเภทจะปรากฏกับคำนามที่มีความสัมพันธ์กับกริยานั้น ๆ ต่าง ๆ กัน ได้แก่

๓.๑ ผู้ทำ (Agent) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่สามารถกระทำหรือแสดงอาการ กับคำกริยาที่บ่งบอกอาการ (action) หรือคำกริยาที่บ่งบอกทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

ก. แฮเรียตร้องเพลง

ข. แฮเรียตทำงานแตก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๒ ผู้ก่อให้เกิดกริยา (Potent) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งเป็น
สิ่งไม่มีชีวิต แต่มีพลังที่จะทำให้เกิดอาการได้ กับคำกริยาแสดงอาการและการเปลี่ยนแปลง
ตัวอย่าง

ความร้อนละลายน้ำตาล

๓.๓ ผู้ทรง-รับ (Patient) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต
หรือไม่มีชีวิตก็ได้ และได้รับผลหรือเปลี่ยนแปลงสภาพ กับคำกริยาแสดงสภาพ (state)
แสดงการเปลี่ยนแปลง (process) หรือแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

ก. พินแห้งแล้ว

ข. จานแตก

ค. ความร้อนละลายน้ำตาล

ง. ทอมเห็นงู

๓.๔ ผู้ประสบ (Experiencer) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งเป็นสิ่ง
มีชีวิต และมีความรู้สึก กับคำกริยาที่แสดงสภาพ หรือแสดงการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

ก. ทอมต้องการเครื่องดื่ม

ข. ทอมรู้คำตอบ

ค. ทอมเห็นงู

๓.๕ ผู้เสริมให้สมบูรณ์ (Complement) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับ
คำกริยา โดยที่คำนามนั้นช่วยทำให้ความหมายของคำกริยาสมบูรณ์ หรือช่วยทำให้ความหมายของ
คำกริยาแคบเข้า แต่ต้องไม่ใช่คำนามที่เป็นผู้ทรง-รับ

ตัวอย่าง

ก. แมรี่ร้องเพลง

ข. ลูกกวาดราคา ๑๐ เซนต์

๓.๖ ผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficiary) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนาม
ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับประโยชน์ กับคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง หรือคำกริยาที่แสดงทั้งอาการและ
การเปลี่ยนแปลง หรือคำกริยาแสดงสภาพ

ตัวอย่าง

- ก. ทอมมีตัว
- ข. ทอมได้รางวัลเครื่องรับโทรทัศน์
- ค. แมรี่ให้ตัวแก่ทอม

๓.๗ เครื่องมือ (Instrumental) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่ง เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ที่เป็นเครื่องมือในการทำกริยากับคำกริยาแสดงอาการ หรือคำกริยาที่แสดงทั้งอาการ และการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

- ก. ทอม เปิดประตูด้วยกุญแจ
- ข. เชือกตัดด้วยมีด

๓.๘ สถานที่ (Location) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่ง เป็นสิ่งไม่มีชีวิตและ บังสถานที่ของกริยา กับคำกริยาแสดงอาการ กริยาแสดงสภาพ หรือกริยาที่แสดงทั้งอาการและ การเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

- ก. มีดอยู่ในกล่อง
- ข. แมวคลานบนหลังคา
- ค. เด็กขว้างก้อนหินไปที่ประตู

๔. แนวความคิดของ นิลเซน (Nilsen)

นิลเซน ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนาม กับคำกริยาไว้ในหนังสือ Semantic Theory ในบทที่ชื่อว่า Semantic Cases or Logical Arguments^๑ โดยเสนอความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ผู้ถูก (Object) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต ที่ได้รับการกระทบกระเทือนจากกริยากับคำกริยา โดยอาจมีคำนามซึ่งหมายถึง เครื่องมือในการทำกริยาอยู่ในโครงสร้างลึก (deep case)

^๑L.F. Nilsen and Nilsen, A.P. Semantic Theory, (Massachusetts : Newbury House Publishers, 1975), pp. 87-102.

ตัวอย่าง

ก. แมรีมอบหัวใจของเธอแก่จอห์น

ข. จอห์นทบทวนหน้าต่างแตก (ด้วยก้อน)

๔.๒ ผู้ทำ (Agent) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นเหตุของกริยา หรือก่อให้เกิดกริยากับคำกริยา ความสัมพันธ์แบบผู้ทำสามารถปรากฏลำพังได้ ไม่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาแบบอื่น ๆ ปรากฏร่วมด้วยแม้ในโครงสร้างลึก

ตัวอย่าง

จอห์นกรน

๔.๓ พลัง (Force) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต แต่เป็นพลังที่เป็นเหตุให้เกิดกริยาได้ กับคำกริยา และเป็นความสัมพันธ์อีกแบบหนึ่งที่ปรากฏลำพังได้ในประโยค เช่นเดียวกับ ผู้ทำ

ตัวอย่าง

ลมพริศพราว

๔.๔ ผู้ประสบ (Experiencer) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่มีประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับคำกริยา

ตัวอย่าง

แมรีมอบหัวใจของเธอแก่จอห์น

โดยทั่วไป ถ้าในประโยคมีความสัมพันธ์แบบผู้ประสบ ก็จะต้องมีความสัมพันธ์แบบผู้ถูกอยู่ด้วย

ตัวอย่าง

ความมิดทำให้จอห์นตกใจ

ความมิด เป็นผู้ถูก ที่ถูกประสบโดยจอห์น

๔.๕ เครื่องมือ (Instrument) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต ที่เป็นเหตุให้เกิดกริยา กับคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นทบทวนหน้าต่างด้วยก้อน

๔.๖ แหล่งเดิม (Source)

๔.๗ จุดผ่าน (Path)

๔.๘ จุดหมาย (Goal)

009789

แหล่งเดิม, จุดผ่าน และจุดหมาย ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามซึ่งหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งบ่งบอก แหล่งเดิม, จุดผ่าน และจุดหมาย ของคำกริยาโดยลำดับ กับคำกริยา ความสัมพันธ์ทั้ง ๓ แบบนี้ จะปรากฏเฉพาะกับคำกริยาแสดงอาการ และคำกริยาชนิดดังกล่าวต้องการผู้ทำ ฉะนั้น แหล่งเดิม, จุดผ่าน และจุดหมาย จะปรากฏร่วมกับความสัมพันธ์แบบผู้ทำ (Agent) เสมอ อย่างน้อยก็ปรากฏร่วมกันในโครงสร้างลึก

ตัวอย่าง

จอห์น เดินทางจากซานฟรานซิสโก สู่ เบอร์กลีย์ โดยผ่านสะพานโกลเดน เกท

จอห์น	คือ	ผู้ทำ
ซานฟรานซิสโก	คือ	แหล่งเดิม
เบอร์กลีย์	คือ	จุดหมาย
สะพานโกลเดน เกท	คือ	จุดผ่าน

นอกจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ๘ แบบที่กล่าวมาแล้ว นิลเซนยัง เสนอความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาเพิ่มอีก ๓ แบบ ซึ่งนิลเซนเห็นว่าสามารถปรากฏได้กับประโยคเกือบทุกประโยค ได้แก่

๔.๘ เวลา (Time) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนาม ซึ่งบ่งบอกเวลา กับคำกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นจะไม่ทำงานหนักหลังจากเทศกาลคริสต์มาส

๔.๑๐ สถานที่ (Place หรือ Locative) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนาม ซึ่งบ่งบอกสถานที่กับคำกริยา

ตัวอย่าง

ฉันใช้เวลาฤดูร้อนปีที่แล้วในบลูมิงตัน

๔.๑๑ ลักษณะอาการ (Manner) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา โดยที่คำนามจะช่วยบ่งบอกลักษณะอาการของการกระทำ

ตัวอย่าง

เธอทำให้ความ เข้าใจผิดลดลง ได้ด้วยมารยาทอันงดงาม

๕. แนวความคิดของ อาร์ อี ลองเอเคอร์ (R.E. Longacre)

ลองเอเคอร์ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนาม

กับคำกริยาไว้ในหนังสือ An Anatomy of Speech Notions^๑ ความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ที่
ลองเอเคอร์เสนอมิดังนี้

๕.๑ ผู้ประสบ (Experiencer) ได้แก่ คำนามซึ่งหมายถึงสิ่งมีชีวิตซึ่งสัมพันธ์กับ
คำกริยาที่เกี่ยวกับประสาทสัมผัส ผู้ประสบอาจจำแนกย่อยได้อีกดังนี้

ก. ผู้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่าง

ฉันร้อน

ฉันหนาว

ข. ผู้มีสภาพอารมณ์

ตัวอย่าง

เขากำลังสับสน

ค. ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้กระบวนการทางจิตวิทยา

ตัวอย่าง

เขากำลังตกอยู่ในความกลัว

ง. ผู้ที่ได้รับผลจากกิจกรรมของผู้อื่น

ตัวอย่าง

ฉันให้กำลังใจ เธอ

จ. ผู้ที่ได้รับการกระทำ แต่สภาพทางร่างกายไม่เปลี่ยนแปลง หรือไม่ได้

เคลื่อนที่ไป

ตัวอย่าง

จอห์นตี บิล

จอห์นจูบ ภรรยาของเขา

ฉ. ผู้ที่ถูกสอน ในประโยคที่มีคำกริยาเกี่ยวกับการเรียน การสอน

ตัวอย่าง

ครูกำลังสอน นักเรียน

^๑R.E. Longacre, An Anatomy of Speech Notions, (Lisse : The
Peter De Ridder Press, 1976), pp. 23-37.

๕.๒ ผู้ทรง-รับ (Patient) ได้แก่คำนามที่หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งได้รับการ บ่งบอกสภาพ หรือสถานที่ โดยภาคแสดง (Predicate)

ตัวอย่าง

กฤษณา อยู่ใน ลิ้นชัก

หรือได้แก่คำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต ซึ่ง เปลี่ยนสภาพหรือสถานที่

ตัวอย่าง

ดอนตก จาก เก้าอี้

ผู้ทรง-รับ ยังอาจหมายถึง คำนามที่มีเจ้าของ มีผู้ต้องการ หรือ

ถูกเปลี่ยนมือไป

ตัวอย่าง

ดิกมี หนังสือใหม่

ดิกต้องการ หนังสือ

ทอมให้ หนังสือ แก่ ดิก

๕.๓ ผู้ทำ (Agent) ได้แก่คำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต หรือสิ่งไม่มีชีวิตที่แสดงอาการ

ตัวอย่าง

มิส เตอร์สมิธ สอนวิชาพีชคณิตแก่ ชูซาน

บางครั้งคำนาคำหนึ่ง เป็นได้ทั้งผู้ทำ และผู้ประสบในขณะเดียวกัน

ตัวอย่าง

ทอม ฟัง เสียงนกฮูก

๕.๔ ผู้เสริม (Range) ได้แก่คำนามที่ปรากฏในโครงสร้างผิว (surface structure) และช่วยให้ภาคแสดงสมบูรณ์ ลอง เอ เคอร์ได้แบ่งผู้เสริมออกเป็นลักษณะย่อย ๆ

๒ ลักษณะ คือ

ก. ผู้เสริมซึ่งต้อง เกิดคู่กับภาคแสดง

ตัวอย่าง

คารู โซร้องเพลง

ข. ผู้เสริมซึ่ง เป็นผลของภาคแสดง

ตัวอย่าง

คีตกวีแต่ง บทเพลง

๕.๕ ปริมาณ (Measure) ได้แก่คำนามที่ทำให้ภาคแสดงสมบูรณ์ในแง่ของจำนวน หรือปริมาณ

ตัวอย่าง

อุปกรณ์ชิ้นนี้ราคา ๕๐๐ ดอลลาร์

๕.๖ เครื่องมือ (Instrument) ได้แก่คำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิต ที่ถูกใช้ให้ทำให้สำเร็จลงด้วยความตั้งใจ ส่วนใหญ่จะปรากฏกับคำกริยาที่แสดงการกระทำ

ตัวอย่าง

จอห์นตัด เชือกด้วยมีด

คำกริยาบางคำจะใช้เครื่องมือเฉพาะอย่าง จึงไม่จำเป็นต้องปรากฏเครื่องมือ ในโครงสร้างผิว เว้นแต่กรณีที่มีอะไรต่างไปจากปกติ

ตัวอย่าง

เอ็ด เวอร์ตคกปลา (ด้วย เบ็ด)

เอ็ด เวอร์ตคกปลาด้วย เบ็ดคันที่เขาทำขึ้นเอง

๕.๗ สถานที่ (Locative) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งบอกสถานที่ของภาคแสดง และ ไม่มีนัยความหมายของการเคลื่อนที่

ตัวอย่าง

เรือจมในทะเล

บ้านตั้งอยู่ในสวนสาธารณะ

๕.๘ แหล่งเดิม (Source) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งสถานที่ที่บอกจุดเริ่มที่มา หรือ กำเนิด หรือได้แก่คำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตผู้เป็นที่มา หรือ เป็นเจ้าของในการมอบ การให้ หรือการแลกเปลี่ยน แหล่งเดิมจะปรากฏกับกริยาที่มีการเคลื่อนที่

ตัวอย่าง

หอมตกจากเก้าอี้

บางครั้งคำนามก็อาจมีความสัมพันธ์กับคำกริยา ทั้งแบบผู้ทำและแหล่งเดิม ในขณะเดียวกัน

ตัวอย่าง

หอมขว้างมีดไปยังกล่อง

แม่เล่านิทานให้ลูกฟัง

๕.๙ จุดหมาย (Goal) ได้แก่คำนามที่บ่งจุดหมายของภาคแสดง หรือคำนาม
ที่หมายถึงสิ่งที่ภาคแสดงมุ่งตรงไป โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ตัวอย่าง

แซมว่ายนน้ำตรงไปยังแพ

ถ้าเป็นคำกริยาที่แสดงความปรารถนา ความระลึกได้ หรือการประเมินค่า
แล้ว จุดหมายจะเป็นสิ่งที่ภาคแสดงบ่งถึง โดยที่สิ่งนั้นมีได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแต่อย่างใด

ตัวอย่าง

แมรี่รักทอม (ไม่ว่าทอมจะรู้หรือไม่ก็ตามว่าแมรี่รักเขา)

ถ้าเป็นคำกริยาที่แสดงความเป็นเจ้าของ ผู้เป็นเจ้าของคนสุดท้ายจะเป็น

จุดหมาย

ตัวอย่าง

ทอมให้หนังสือแก่บิล

ทอมให้หนังสือบิลให้ให้ซู

ในขณะเดียวกัน

ตัวอย่าง

จอห์นรับหนังสือจากแมรี่

๕.๑๐ จุดผ่าน (Path) ได้แก่คำนามที่บ่งสถานที่ขณะ เกิดกริยาที่แสดงอาการ เคลื่อนไหว

ตัวอย่าง

ทอมขว้างมีดข้ามห้องไปยังกล่อง

จุดผ่าน อาจปรากฏพร้อมกับแหล่ง เดิม และจุดหมายได้

ตัวอย่าง

เรือแล่นข้ามแม่น้ำจากฝั่งซ้ายไปฝั่งขวา

แม่น้ำ เป็นความสัมพันธ์แบบ จุดผ่าน

ฝั่งซ้าย เป็นความสัมพันธ์แบบ แหล่ง เดิม

ฝั่งขวา เป็นความสัมพันธ์แบบ จุดหมาย

ถ้าเป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการส่งผ่าน จุดผ่านจะได้แก่ กรรมรอง

(Direct Object) ที่ปรากฏในโครงสร้างผิว

ตัวอย่าง

มิสเตอร์สมิธขายรถเปิดประทุนให้ทอม (ซึ่งซื้อ) ให้ภรรยาของเขา^๑

๖. แนวความคิดของจอห์น เอ็ม แอนเดอร์สัน (John M. Anderson)

แอนเดอร์สันเสนอความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ไว้ในหนังสือ The Grammar of Case^๒ โดยเสนอความสัมพันธ์ไว้ ๔ แบบ ดังนี้

๖.๑ ผู้มีสภาพ (Nominative) ได้แก่คำนามที่หมายถึงผู้มีสภาพที่แสดงโดยคำกริยาหรือคำคุณศัพท์

ตัวอย่าง

จอห์นตาย

คำกริยาที่จะปรากฏกับผู้มีสภาพ จะเป็นคำกริยาที่แสดงสภาพ (stative)

ตัวอย่าง

เอ็กเบอร์ต์รู้ความจริง

๖.๒ ผู้เริ่ม (Ergative) ได้แก่คำนามที่หมายถึง ผู้นำมาซึ่งการกระทำ ซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

เอ็กเบอร์ต์อ่านหนังสือ

แอนเดอร์สันกล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบผู้เริ่ม (Ergative) ของแอนเดอร์สันกับผู้ทำ (Agentive) ของฟิลล์มอร์แล้ว ผู้เริ่มมักจะเป็นคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต

ตัวอย่าง

ลูกบอลกลิ้งจากเงินไปยังแมรี่

๖.๓ สถานที่ (Locative) ได้แก่คำนามที่หมายถึงสถานที่ของผู้มีสภาพ มักจะมีคำบุพบท ใน และ บน ปรากฏอยู่ด้วย

^๑Mr. Smith sold Tom a convertible for his wife.

^๒John M. Anderson, The Grammar of Case, (Cambridge :

Cambridge University Press, 1971), pp. 35-150.

ตัวอย่าง

รูปปั้นตั้งอยู่บนฐาน

สถานที่ซึ่งอาจหมายถึงคำนามที่เป็นผู้รับสภาพ ซึ่ง แอนเตอร์สัน เรียกว่า
dative locative และถือเป็น abstract locative

ตัวอย่าง

ละครทำความพึงพอใจแก่ผู้ชม

๖.๔ จุดเริ่ม (Ablative) ได้แก่คำนาม ที่หมายถึงสถานที่ที่เป็นจุดเริ่มของกริยา

ตัวอย่าง

ลูกบอลกลิ้งจากเงินไปยังแมรี

คำกริยาที่ปรากฏกับจุดเริ่มจะไม่ใช่คำกริยาที่แสดงสภาพ (non-stative)
ตั้งตัวอย่างข้างบนนี้ ซึ่งต่างจากคำกริยาที่ปรากฏกับสถานที่ที่เป็นกริยาแสดงสภาพ

ตัวอย่าง

ลูกบอลอยู่บนพื้น

จุดเริ่มนอกจากจะเป็นคำนามที่เป็นรูปธรรมตั้งตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ยังอาจ
เป็นนามธรรมได้ด้วย

ตัวอย่าง

อารมณ์ของเขาเปลี่ยนจากไม่ยินดีเป็นโกรธ

อนึ่ง แอนเตอร์สันกล่าวว่า คำนามที่หมายถึงสถานที่ที่เป็นจุดหมายของกริยานั้น
เป็นแต่เพียงสถานที่ (Locative) ที่มีจุดเริ่มปรากฏอยู่ด้วย^๑ ในประโยค แอนเตอร์สันจึงไม่ถือว่า
จุดหมาย เป็นความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ที่ต่างไปจากสถานที่

แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาของนักไวยากรณ์ไทย

๑. แนวความคิดของ ดร. พงศ์ศรี เลขะวัฒนะ

ดร. พงษ์ศรี กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยา

^๑The 'allative' is to be interpreted as no more than the variety of locative we find when ablative is also present (in the same clause). (p.120).

ที่ควรจะมีในภาษาไทย ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "Verb Phrases in Thai : A Study in Deep-Case Relationships"^๑ โดยอาศัยแนวความคิดของฟิลล์มอร์ ดร. พงษ์ศรี แบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามบทบาทของความสัมพันธ์

๑.๑ บทบาทที่เป็นเหตุ (Causal Roles) มีอยู่ ๓ แบบ คือ

๑.๑.๑ ผู้ทำ (Agentive) ได้แก่คำนามซึ่งเป็นผู้กระทำ และคำนามนั้นต้องหมายถึงสิ่งมีชีวิต

ตัวอย่าง

แดงกินข้าว

๑.๑.๒ เครื่องมือ (Instrument) ได้แก่คำนามซึ่งเป็นผู้เป็นเหตุให้เกิดการกระทำทั้งโดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ คำนามนั้นมักหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต

ตัวอย่าง

แดงตัดกระดาษด้วยกรรไกร

ไฟไหม้บ้าน

๑.๑.๓ เหตุ (Causative) ได้แก่คำนามซึ่งเป็นผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นกระทำ

ตัวอย่าง

ครูให้นักเรียนตอบคำถาม

๑.๒ บทบาทที่ไม่ได้เป็นเหตุ (Non Causal Roles) มีอยู่ ๖ แบบ คือ

๑.๒.๑ ผู้ถูก (Objective) ได้แก่คำนามซึ่งหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตที่ถูกกระทำโดยผู้ทำ

ตัวอย่าง

แดงพังโต๊ะ

๑.๒.๒ ผล (Factitive) ได้แก่คำนามซึ่งเป็นผลของกริยา

ตัวอย่าง

แดงสร้างโต๊ะ

^๑Pongsri Lekawatana, "Verb Phrases in Thai : A Study in Deep-Case Relationships" (Ph.D. dissertation, the University of Michigan, 1970).

ผล ต่างจาก ผู้ถูก ตรงที่ว่า ก่อนหน้าการทำกริยาดังกล่าว ผล ยังไม่มีขึ้น
เช่น โต๊ะ มีขึ้นหลังจากการสร้าง ส่วน ผู้ถูก มีขึ้นก่อนการกระทำกริยานั้น ๆ แล้ว

๑.๒.๓ ผู้รับสภาพ (Dative) ได้แก่คำนามที่มีประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
ตัวอย่าง

แดงขายหนังสือ เล่มนี้แก่สุดา

๑.๒.๔ สถานที่ (Locative) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งสถานที่ของการกระทำ
ตัวอย่าง

แดงสร้างโต๊ะอยู่กลางสนาม

๑.๒.๕ เวลา (Time) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งเวลาของการกระทำ
ตัวอย่าง

แดงสร้างโต๊ะ เมื่อวานนี้

๑.๒.๖ ลักษณะอาการ (Manner) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งลักษณะของการกระทำ
ตัวอย่าง

แดงสร้างโต๊ะ อย่างรีบร้อน

๒. แนวความคิดของ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์

ดร. ปราณี เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่าง
คำนามกับคำกริยาในประโยคภาษาไทยไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "Transitive Verbs in Thai"^๑
โดยเสนอความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ไว้ ๔ แบบ^๒ ดังนี้

๒.๑ ผู้ทำ (Agentive) มีลักษณะเช่นเดียวกับ ผู้ทำ (Agent) ของฟิลล์มอร์

คือได้แก่คำนามที่มีกะหมายถึงสิ่งมีชีวิต และเป็นผู้ก่อการกระทำ ผู้ทำ

มักจะปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค

ตัวอย่าง

แดง ยิงนกศิวนั้นด้วยปืนกระบอกใหม่

แต่ในประโยคที่มีคำว่า "โดย" ปรากฏอยู่ ผู้ทำจะไม่ปรากฏในตำแหน่ง
ประธานของประโยค

^๑Pranee Kullavanijaya, "Transitive Verbs in Thai" (Ph.D. dissertation, University of Hawaii, 1974), pp. 38-63.

^๒Ibid., p. 38.

ตัวอย่าง

นิทานเรื่องนี้เขียนโดยนักเขียนมีชื่อ

นอกจากนี้ ผู้ทำยังสามารถปรากฏร่วมกับคำนามที่มีความสัมพันธ์กับคำกริยา
ลักษณะอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น ปรากฏร่วมกับ เครื่องมือ (Instrument) ผู้รับประโยชน์
(Benefactive) เป็นต้น การที่ผู้ทำสามารถปรากฏร่วมกับเครื่องมือได้นั้น เป็นเครื่องแสดง
ความแตกต่างของผู้ทำ กับผู้รับสภาพ (Dative) เพราะผู้รับสภาพจะปรากฏร่วมกับเครื่องมือไม่ได้

ตัวอย่าง

แดงยิงนกตัวนั้นด้วยปืนกระบอกใหม่

ผู้ทำ เครื่องมือ

๒.๒ ผู้ถูก (Objective) ได้แก่คำนามทั้งที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต
ซึ่งได้รับผลจากกริยา

ตัวอย่าง

ก. กิ่งไม้กิ่งนั้นหักเมื่อคืน

ข. แดงยิงนกด้วยปืนกระบอกใหม่

ค. ไฟไหม้ป่า

ง. ครูเขียนรูปนั้น

๒.๓ เครื่องมือ (Instrumental) ได้แก่คำนามไม่ว่าจะหมายถึงสิ่งมีชีวิต
หรือไม่มีชีวิต ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำ หรือใช้เป็นวัตถุใน
การประกอบหรือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง

ดำยิงนกด้วยปืนกระบอกนั้น

โดยปกติ เครื่องมืออาจปรากฏร่วมกับผู้ทำได้เสมอ แต่ผู้ทำไม่จำเป็นต้องปรากฏ
ในประโยคที่มีเครื่องมือเสมอไป

ตัวอย่าง

แบ้งนี้ทำขนมอร่อย

ไฟไหม้ป่าเมื่อวาน

๒.๔ ผู้รับสภาพ (Dative) ได้แก่คำนามซึ่งหมายถึงสิ่งมีชีวิตซึ่งได้รับผล
จากกริยา ไม่ว่าจะเป็นกริยาแสดงสภาพ (state verb) หรือ
กริยาแสดงอาการ (action verb) และอาจปรากฏในตำแหน่ง

ที่เป็นประธานหรือกรรมก็ได้

ตัวอย่าง

แดงรักแม่มาก

ปลูกคินหนังสือเล่มนั้นครูแล้ว

ถ้าผู้รับสภาพปรากฏในตำแหน่งประธานแล้ว ในประโยคนั้นก็จะมี ผู้ทำ
และคำกริยาในประโยคดังกล่าว จะเป็นกริยาที่มีความหมายทางอารมณ์หรือการรับรู้

ตัวอย่าง

แดงรักแม่มาก

๒.๕ ผู้รับประโยชน์ (Benefactive) ได้แก่คำนามซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์
ที่การกระทำมุ่งผลถึง

ตัวอย่าง

เขาทำงานชิ้นนั้น เพื่อลูก

คำนาม ลูก นอกจากจะเป็นผู้รับประโยชน์ของการทำงานแล้ว ยังเป็นเหตุหรือ
ความมุ่งมั่นของการทำงานนั้นด้วย

ผู้รับประโยชน์ มักปรากฏร่วมกับคำว่า ให้, เพื่อ, สำหรับ

ตัวอย่าง

พ่อให้ เงินปลูก

แดง เย็บเสื้อสำหรับปลูก

๒.๖ ผู้ร่วม (Comitative) ได้แก่คำนามที่เกี่ยวข้องกับคำนามอื่นในการทำ
สิ่งเดียวกัน หรือดำรงสภาพเดียวกัน

ตัวอย่าง

แดงไปโรงเรียนกับปลูก

คำกริยาบางคำในภาษาไทยต้องปรากฏร่วมกับผู้ร่วม เช่น ทะเลาะ คอย

ตัวอย่าง

แดงทะเลาะกับปลูก

๒.๗ ลักษณะอาการ (Manner) ได้แก่คำนามที่แสดงลักษณะอาการของ
การกระทำ

ตัวอย่าง

ปลูกเย็บเสื้อด้วยความตั้งใจ

๒.๘ เวลา (Time) ได้แก่คำนามที่แสดง เวลาของ เหตุการณ์ หรือ การกระทำที่ระบุโดยกริยา

ตัวอย่าง

ครูจะอยู่บ้านวันศุกร์

๒.๙ สถานที่ (Locative) ได้แก่คำนามซึ่งแสดงสถานที่ของผู้ทำกริยา แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ

ก. สถานที่ซึ่งจำเป็นต้อง เกิดกับคำกริยากลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น อยู่ เต็ม คำกริยาเหล่านี้จะปรากฏในประโยคโดยไม่มีสถานที่ไม่ได้

ตัวอย่าง

แดงอยู่บ้าน

นิตเต็มน้ำมันตะเกียง

ข. สถานที่ซึ่งอาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาก็ได้ เพราะ ความหมายของคำกริยามีนิยามว่าต้องมีสถานที่อยู่แล้ว

ตัวอย่าง

เขาวาครู (บนกระดาน)

ค. สถานที่ซึ่งสามารถจะปรากฏอยู่ต้นประโยคก็ได้ และปรากฏได้กับ คำกริยาทุกประเภท

ตัวอย่าง

รถชน เด็กที่หน้าโรงเรียน

ที่หน้าโรงเรียนรถชนเด็ก

๓. แนวความคิดของ ดร. กัญจนา สินธวานนท์

ดร. กัญจนา เสนอความคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนาม กับคำกริยาในภาษาไทยไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Verb in Modern Thai"^๑ ว่า จะเสนอชื่อ ความสัมพันธ์ตรงกันกับการยกของฟิล์มอร์ ปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ดังนี้

๓.๑ ผู้ทำ (Agentive) ได้แก่การยกของสิ่งมีชีวิตซึ่ง เป็นผู้ก่อการกระทำที่ แสดงโดยคำกริยา

^๑Kanchana Sindhavananda, "The Verb in Modern Thai" (Ph.D. dissertation, Georgetown University, 1970), pp. 14-15.

ตัวอย่าง

ภารโรงนอน

๓.๒ ผู้รับสภาพ (Dative) ได้แก่การกของสิ่งมีชีวิตซึ่งได้รับผล
กระเทือนจากการกระทำหรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

ภารโรงเห็นผู้ร้าย

๓.๓ ผู้ถูก (Objective) ได้แก่การกของสิ่งซึ่งได้รับผล
จากการกระทำหรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

บ้านสร้างสวย

ภารโรงกินข้าว

เขาถูกพ่อดู

๓.๔ เครื่องมือ (Instrumental) • ได้แก่การกของพลังหรือสิ่งไม่มีชีวิต
ซึ่งเป็นเครื่องทำให้เกิดการกระทำหรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

ภารโรงกินข้าวด้วยช้อน

๓.๕ สถานที่ (Locative) ได้แก่การกที่บ่งสถานที่หรือบริเวณของ
การกระทำหรือสภาพที่แสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

ภารโรงยืนบนพื้น

๔. แนวความคิดของ ดร. นววรรณ พันธุ เมธา

ดร. นววรรณ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ไวยากรณ์ไทย^๑ ว่า คำนามกับคำกริยา
มีความสัมพันธ์กันได้หลายแบบ ดังนี้

๔.๑ ผู้ทำ หมายถึงผู้กระทำกริยาซึ่งเป็นกริยาแสดงอาการ คำนามจะเป็น
สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้แต่มีพลังที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น อาจจะ
โดยความตั้งใจของผู้ทำหรือไม่ก็ได้

^๑ นววรรณ พันธุ เมธา, ไวยากรณ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์,
๒๕๒๕), หน้า ๑๑๘-๑๓๓.

ตัวอย่าง

น้ำ เขาชะตลิ่ง

- ๔.๒ ผู้ถูก หมายถึงสิ่งที่เปลี่ยนสภาพ เปลี่ยนประสบการณ์ เปลี่ยนอากัปกริยา เปลี่ยนเจ้าของ หรือเปลี่ยนสถานที่ เพราะกริยาของประโยค

ตัวอย่าง

นิต ดูน้อย

นิตซื้อหนังสือจากเพื่อน

- ๔.๓ ผู้ประสบ หมายถึงผู้ที่มีอารมณ์ มีความรู้สึก หรือมีความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นเพราะการกระทำของผู้อื่น ผู้ประสบต้อง เป็นสิ่งมีชีวิต

ตัวอย่าง

นิต เห็น เพื่อน

- ๔.๔ ผู้มีสภาพ หมายถึงผู้มีสภาพอย่างหนึ่ง หรืออยู่ที่ใดที่หนึ่ง

ตัวอย่าง

เด็กคน นี้ สวย

- ๔.๕ ผู้เสริม หมายถึงสิ่งที่มาช่วย เสริมความหมายของหน่วยกริยาให้สมบูรณ์ขึ้น

ตัวอย่าง

น้อง คง หิว ข้าว

- ๔.๖ สถานที่ หมายถึงสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

ตัวอย่าง

รถชน เด็ก ที่หน้า โรงเรียน

- ๔.๗ เวลา หมายถึง เวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

ตัวอย่าง

น้อย มา หา นิต เวลา กลาง คืน

- ๔.๘ แหล่ง เดิม หมายถึงสภาพเดิมหรือแหล่ง เดิมก่อนที่จะมีการ เปลี่ยนสภาพ หรือ เปลี่ยน เจ้าของ หรือ เปลี่ยนสถานที่

ตัวอย่าง

น้อย ซื้อ หนังสือ จาก นิต

น้อย เดิน จาก บ้าน ไป โรงเรียน

๔.๘ จุดหมาย หมายถึงจุดหมายหรือสภาพหลังการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง

น้อยชายหนังสือแก่นิด

เธอเปลี่ยนจากเด็กซุกซนกลายเป็นสาวสวย

๔.๑๐ เครื่องมือ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้กระทำกริยา ซึ่งอาจ เป็นสิ่งไม่มีชีวิต หรืออวัยวะซึ่งผู้ทำตั้งใจใช้ในการกระทำกริยา หรือทำให้เกิดกริยา

ตัวอย่าง

คนร้ายดี เจ้าทรัพย์ด้วยท่อนเหล็ก

น้อยปิดลูกบิดประตูด้วยมือซ้าย

๔.๑๑ ผู้มีส่วนร่วม หมายถึงผู้มีส่วนร่วมในการกระทำกริยา มักมีคำ เชื่อมบอก ผู้มีส่วนร่วม

ตัวอย่าง

นิตทะเลาะกับน้อย

๔.๑๒ สาเหตุ หมายถึงสาเหตุของสภาพหรือ เหตุการณ์ มักอยู่หลังคำกริยา และมีคำ เชื่อม " เพราะ " มาข้างหน้า หรือไม่ก็อยู่ในประโยคความรวม^๑ ที่มีคำว่า ให้ หรือ ทำ หรือ ใช้ ฯลฯ เป็นกริยาในหน่วยกริยาแรก ของประโยค

ตัวอย่าง

นิตเรียนหมอเพราะแม่

แม่ให้นิตเรียนหมอ

๔.๑๓ ผล หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากกริยา

ตัวอย่าง

เขาแต่งเพลง

๔.๑๔ จุดมุ่งหมาย หมายถึงผู้เป็นจุดมุ่งหมายในการกระทำกริยานั้น ๆ มักมี คำเชื่อม ให้ สำหรับ เพื่อ เฝ้า อยู่หน้า

ตัวอย่าง

ฉันร้องเพลงนี้เพื่อคุณ

^๑ดูรายละเอียดเรื่องประโยคความรวม ในหนังสือไวยากรณ์ไทย หน้า ๑๔๗.

๔.๑๕ ลักษณะ หมายถึงลักษณะของการกระทำ มีกอยู่หลังกริยาและมีคำ เชื่อม
ด้วย หรือ โดย มาข้างหน้า
ตัวอย่าง

เขาอ่านหนังสือด้วยความตั้งใจ

๕. แนวความคิดของ เพ็ญแข วงษ์ศิริ

เพ็ญแข วงษ์ศิริ ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์
ระหว่างคำนามกับคำกริยาในวิทยานิพนธ์เรื่อง "คำกริยาอกรรมในภาษาไทย : การศึกษาและการ
จำแนกตามแนวไวยากรณ์การก"^๑ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง คำนาม กับ
คำกริยาอกรรม^๒ เท่านั้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น ๖ แบบ ดังนี้

๕.๑ ผู้ก่อการกระทำ (กก) ได้แก่คำนามที่หมายถึง คนหรือสัตว์ ซึ่งเป็นผู้
ก่อการกระทำที่แสดงโดยคำกริยานั้นโดยความตั้งใจ

ตัวอย่าง

สุรพลร้องไห้

สิงโตคำราม

คำนามที่เป็นผู้ก่อการกระทำนี้สามารถทดสอบได้โดยการตั้งคำถามว่า

"ทำอะไร"

ตัวอย่าง

คำถาม : สุรพลทำอะไร

คำตอบ : สุรพลร้องไห้

คำถาม : สุรพลทำอะไร

คำตอบ : *สุรพลตี^๓

^๑ เพ็ญแข วงษ์ศิริ, "คำกริยาอกรรมในภาษาไทย : การศึกษาและการจำแนกตามแนว
ไวยากรณ์การก" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๕๓-๕๔.

^๒ ดูคำจำกัดความของคำกริยาอกรรมของ เพ็ญแข วงษ์ศิริ หน้า ๖๐-๖๓.

^๓ เครื่องหมาย * ใช้กำกับประโยคที่ไม่มีใช้ในภาษา หรือไม่ถูกไวยากรณ์

๕.๒ ผู้มีประสบการณ์ (มป) ได้แก่ค่านามที่เป็นคนหรือสัตว์ผู้ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ จากการกระทำของผู้ก่อการกระทำ ซึ่งแสดงโดยคำกริยา หรือผู้มีความรู้สึกซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

ทิพยาอ้างว้าง

สายใจทรมาณแมว

ค่านามที่เป็นผู้มีประสบการณ์นี้สามารถทดสอบได้โดยการตั้งคำถามว่า

"รู้สึกอย่างไร"

ตัวอย่าง

คำถาม : ทิพยารู้สึกอย่างไร

คำตอบ : ทิพยาอ้างว้าง

๕.๓ ผู้ทรงหรือเปลี่ยนสภาพ (สภ) ได้แก่ค่านามที่เป็นผู้หรือสิ่งผู้ทรงสภาพ ซึ่งแสดงโดยคำกริยา หรือเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือมีการเคลื่อนย้าย ซึ่งแสดงโดยคำกริยา

ตัวอย่าง

สุมาลีขยັນ

สุมาลีขอลวด

ค่านามที่เป็นผู้ทรงสภาพนี้ สามารถทดสอบได้โดยการตั้งคำถามว่า "เป็นอย่างไร"

ตัวอย่าง

คำถาม : สุมาลีเป็นอย่างไร

คำตอบ : สุมาลีขยັນ

๕.๔ จุดเริ่มต้น (จร) ได้แก่ค่านามที่เป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำซึ่งแสดง โดยคำกริยา หรือสถานที่เดิมก่อนมีการเคลื่อนย้าย หรือสภาพเดิม ก่อนมีการ เปลี่ยนสภาพ

ตัวอย่าง

น้องคลานจากห้องนอน

รองเท้าหายจากตู้

๕.๕ จุดหมาย (จม) ได้แก่คำนามซึ่งบ่งจุดสุดท้ายหรือที่หมายของการกระทำ หรือการเคลื่อนย้ายที่แสดงโดยคำกริยามุ่งไปสู่ตัวอย่าง

น้องคลานถึงห้องน้ำ

๕.๖ ปริมาณ (ปม) ได้แก่คำบอกจำนวนซึ่งทำให้คำกริยาสมบูรณ์ตัวอย่าง

กระเป๋หนัก ๑๐ กิโลกรัม

ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาที่นักไวยากรณ์ทั้งชาวไทยและต่างประเทศเสนอไว้ มีดังนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Fillmore ค.ศ.1968	Fillmore ค.ศ.1970	Gruber ค.ศ.1965	Chafe ค.ศ.1970	Nilsen ค.ศ.1975	Longacre ค.ศ.1973	Anderson ค.ศ.1971	ดร.พงษ์ศรี ค.ศ.1970	ดร.ปราณี ค.ศ.1974	ดร.กัญจนา ค.ศ.1969	ดร.นววรรณ พ.ศ.2525	เพ็ญแข พ.ศ.2524
Agentive	Agent	Agent	Agent Potent	Agent Force	Agent	Ergative	Agentive	Agentive	Agentive	ผู้ทำ	ผู้ก่อการกระทำ
	Experien- cer		Experien- cer	Experien- cer	Experien- cer					ผู้ประสบ	ผู้มีประสบการณ์
Dative							Dative	Dative	Dative	ผู้มีสภาพ	ผู้ทรงสภาพ
Objective	Object	Theme	Patient	Object	Patient	Nomina- tive	Object- ive	Object- ive	Object- ive	ผู้ถูก	
Factitive	Goal						Factitive			ผล ผู้เสริม	
			Comple- ment			Range					
Locative	Locative Source	Locative Source	Locative	Locative Source	Locative Source	Locative Ablative	Locative	Locative	Locative	สถานที่ แหล่ง เดิม	จุดเริ่มต้น
	Goal	Goal		Goal	Goal					จุดหมาย จุดมุ่งหมาย	จุดหมาย
	Benefac- tive		Benefi- ciary					Benefac- tive			
Instru- mental	Instru- mental Time		Instru- mental	Instru- mental Time	Instru- mental		Instru- mental Time	Instru- mental Time	Instru- mental	เครื่องมือ เวลา	
				Manner			Manner	Manner		ลักษณะ	
					Measure						ปริมาณ
	Comita- tive							Comita- tive		ผู้มีส่วนร่วม	
							Causa- tive			สาเหตุ	

ข้อคิดเห็นจากการศึกษางานวิจัยของนักไวยากรณ์ไทยและต่างประเทศ

เมื่อได้ศึกษางานวิจัยของนักไวยากรณ์ต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยพบว่า

๑. จำนวนของลักษณะความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาที่นักไวยากรณ์แต่ละคนเสนอไว้ไม่ตรงกัน

๒. ชื่อที่ใช้เรียกลักษณะความสัมพันธ์ของนักไวยากรณ์แต่ละคนไม่ตรงกัน บางชื่อนักไวยากรณ์ใช้ตรงกัน แต่หมายถึงลักษณะความสัมพันธ์แตกต่างกัน เช่น Agent ของฟิลล์มอร์ หมายถึงผู้กระทำ ซึ่งต้องเป็นคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตเท่านั้น แต่ Agent ของลอง เอเคอร์ หมายถึงผู้กระทำซึ่งอาจเป็นคำนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้

๓. นักไวยากรณ์แต่ละคนได้ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ กัน ในการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา และบางคนก็ใช้หลายเกณฑ์ เช่น

ก. พิจารณาจากความหมายของคำกริยา เช่น เซฟ ได้แบ่งคำกริยาเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความหมายของคำกริยา และพิจารณาว่าคำกริยาประเภทต่าง ๆ เหล่านั้น จะมีคำนามใดมาปรากฏและมีความสัมพันธ์กันอย่างไร^๑ เช่น

กริยาแสดงทั้งอาการและการเปลี่ยนแปลง (Action-process) หมายถึงกริยาที่แสดงอาการของนามที่ทำกริยา และในขณะที่เดียวกันจะเปลี่ยนแปลงสภาพของนามที่ทรง-รับกริยาด้วย คำนามที่ปรากฏกับคำกริยาชนิดนี้จึงได้แก่ ผู้ทำ และ ผู้ทรง-รับ

ตัวอย่าง

ม้ากินหญ้า

ผู้ทำ ผู้ทรง-รับ

นอกจากเซฟแล้ว ลอง เอเคอร์ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่พิจารณาความสัมพันธ์โดยอาศัยความหมายของคำกริยา กล่าวคือ ลอง เอเคอร์ให้คำจำกัดความ ผู้ประสบ (Experiencer) ว่า ได้แก่คำนามซึ่งสัมพันธ์กับคำกริยาที่เกี่ยวกับประสาทสัมผัส

^๑Wallace L. Chafe, Meaning and the Structure of Language, (Chicago: University of Chicago Press, 1970), p. 96.

ตัวอย่าง

ฉันกระวนกระวายใจ (I'm nervous)^๑

ผู้ประสบ

นอกจาก เซฟและลอง เอเคอร์ แล้ว นักไวยากรณ์คนอื่น ๆ ก็ได้พิจารณาความสัมพันธ์ โดยอาศัยความหมายของคำกริยา

ข. พิจารณาจากความหมายของคำนามว่า เป็นสิ่งมีชีวิตหรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น เซฟ กำหนดให้ ผู้ทำ (Agent) หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่สามารถแสดงอาการได้ และกำหนด ผู้ก่อให้เกิดกริยา (Potent) หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิต แต่มีพลังในการแสดงอาการได้

ตัวอย่าง

แฮเรียตร้องเพลง

ผู้ทำ

ความร้อนละลายน้ำตาล

ผู้ก่อให้เกิดกริยา

นอกจากเซฟแล้ว นิลเซน กำหนดให้ ผู้ทำ (Agent) หมายถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นเหตุของกริยาหรือก่อให้เกิดกริยาและกำหนดให้ เครื่องมือ (Instrument) หมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นเหตุให้เกิดกริยา

ตัวอย่าง

จอห์นกรน

ผู้ทำ

จอห์นทุบหน้าต่างด้วยก้อน

เครื่องมือ

นอกจากเซฟและนิลเซนแล้ว นักไวยากรณ์คนอื่น ๆ ที่พิจารณาความสัมพันธ์จากความหมายของคำนามว่า เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ได้แก่ กรูเบอร์ ลอง เอเคอร์ ดร. พงษ์ศรี ดร. ปราณี ดร. กัญจนา ดร. นววรรณ และ เพ็ญแข

^๑R.E. Longacre, An Anatomy of Speech Notions, (Lisse : The Peter De Ridder Press, 1976), p. 27.

ค. พิจารณาจากการตั้งคำถาม ดร. พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ กำหนดความสัมพันธ์แบบสถานที่ โดยกำหนดจากคำถาม ไหน หรือ ที่ไหน กล่าวคือ นามวลีที่ตอบคำถาม ไหน หรือ ที่ไหน ได้จะเป็นสถานที่^๑

ตัวอย่าง

คำถาม : สุตากินข้าวที่ไหน

คำตอบ : ที่บ้านเพื่อน

สถานที่

เพ็ญแข วงษ์ศิริ ก็กำหนดความสัมพันธ์แบบผู้ก่อการกระทำ ผู้มีประสบการณ์และผู้ทรงหรือเปลี่ยนสภาพ โดยกำหนดจากคำถาม คำนามทำอะไร คำนามรู้สึกอย่างไร และ คำนามเป็นอย่างไร หรือ คำนามเป็นอะไรไป ตามลำดับ^๒

ตัวอย่าง

คำถาม : สุรพลทำอะไร

คำตอบ : สุรพลร้องไห้

ผู้ก่อการกระทำ

คำถาม : พิทยาารู้สึกอย่างไร

คำตอบ : พิทยาอ้างว้าง

ผู้มีประสบการณ์

คำถาม : จุมมาลีเป็นอย่างไร

คำตอบ : จุมมาลีขยัน

ผู้ทรงสภาพ

^๑Pongsri Lekawatana, "Verb Phrases in Thai : A Study in Deep-Case Relationships" (Ph.D. dissertation, the University of Michigan, 1970), p. 115.

^๒เพ็ญแข วงษ์ศิริ, "คำกริยากรรมในภาษาไทย : การศึกษาและการจำแนกตามแนวไวยากรณ์การก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๕๔-๕๖.

คำถาม : มาลี เป็นอะไรไป

คำตอบ : มาลี ตกต้นไม้

ผู้เปลี่ยนสภาพ

๔. ด้วยเหตุที่ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ กันในการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยา การที่นักไวยากรณ์แต่ละคนจะตัดสินว่าคำนามกับคำกริยาใดมีลักษณะความสัมพันธ์อย่างไรจึงมักไม่ตรงกัน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาคู่เดียวกัน นักไวยากรณ์คนหนึ่งถือว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบหนึ่ง แต่นักไวยากรณ์อีกคนหนึ่งถือว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์อีกแบบหนึ่ง เช่น ประโยคว่า "หอม เป็น หอม" เชฟถือว่า "หอม" เป็นผู้เสริม (Complement) แต่ ดร. กัญญา ถือว่า "หอม" เป็นผู้รับสภาพ (Dative) หรือประโยคว่า "ลูกบอลกลิ้งจากเงินไปยัง แมรี" กรูเบอร์ ถือว่า "แมรี" เป็นจุดหมาย (Goal) แต่ แอนเตอร์สัน ถือว่า "แมรี" เป็นสถานที่ (Locative)

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยายังไม่เป็นที่ยุติ สมควรจะได้ศึกษาต่อไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย